

דף מג.

עין משפט א.

הרמב"ם סימן רט פנייה ד

ד. אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ל בין במכר בין במתנת בריא או שכיב מרע כגון מה שתוציא שדה זו מכור לך, או אילן זה או מה שתלד פרה זו או שפחה זו. ואפי' היתה הפרה או השפחה מעוברת לא קנה ויכול לחזור בו אפי' אחר שתלד הפרה או השפחה או גדלו פירות האילן, ואם קדם הלוקח ותפס הפירות אין מוציאין מידו.

ל. רמב"ם פכ"ב ממכירה הלכה א' ופולגתא דתנאי היא, וביבמות צ"ג ע"א ובקידושין ס"ב ע"ב אמרו שהסוכרים אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אינה הלכה. והטעם שאין גמירות דעת גמורה לקנות ולהקנות ועיין בסעיף ח' ברמ"א ובסמ"ע שם ס"ק ל'. והגם שאין אדם מקנה דבר שלב"ע מ"מ אדם יכול לחייב עצמו בדבר שלא בא לעולם כמבואר בס"ק ס' סעיף ו'. סמ"ע ס"ק ה'.

ובפעמוני זהב הביא בשם המבי"ט דאדם מקנה לבנו או לבתו דבר שלבל"ע. מ. ולא נאמר משום שלא תיטרף דעתו יקנה כמו שתיקנו דבריו ככתובים וכמסורין דמי וכמ"ש בס' ר"ג סעיף א'. סמ"ע ס"ק ו'.

ג. והוא מתוס' בקידושין ס"ב ד"ה ואמר דאין הלכה כראב"י, וכן פסק הרא"ש שם בפ"ג סי' ז' דאפי' מעוברת אינה מקודשת ועיין באה"ע"ז סי' מ' סעיף ח'. ובמעוברת כיון שאינו בעין לא מהני משא"כ בפירות חנוטים שהן בעין וממילא גדלים חשיב באו לעולם. סמ"ע ס"ק ט'. ומה שלא מהני במעוברת היינו שמכר לו באופן שאמר לו כשיהיה הולד ותלד אני מוכר לך אבל אם מכר העובר תיכף, שאף אם תמות הפרה או תישחט יהיה הבשר של העובר שלו הוי דבר שבא לעולם דדמי למקנה לו אחד מאבריה. כ"כ בביאורים ס"ק ב'.

ובפעמוני זהב הביא בשם ויאמר יצחק שהמוכר דבר שלבל"ע ונתן הלוקח המעות ואח"כ חזר בו המוכר אינו מקבל עליו מי שפרע, אבל אם הוא דבר שבא לעולם רק שאינו ברשותו מקבל עליו מי שפרע. ועיין סמ"ע ס"ק כ"ג. וש"ך ס"ק י"ג.

ס. מרב נחמן בב"מ ס"ו ע"ב, וכ"כ הרמב"ם שם הלכה ב'. דלמ"ד אדם מקנה דבר שלבל"ע היינו דוקא כשלא חזר בו לפני שבא לעולם, ומכך נלמד שלמ"ד לא קנה אפי' אחר שתלד יכול לחזור בו. סמ"ע ס"ק י'.

ע. כתב הרא"ש בפ' איזהו נשך שם דדוקא כשידע המוכר שתפס הלוקח ומטעם מחילה, וכך משמע מרש"י ונ"י ותוס' ב"ב דף מ"א בשם ר"ת. ש"ך ס"ק ה'. ומה שלא מוציאין ממנו לא מכח ספק אלא שכך הדין. סמ"ע ס"ק י"ב. ומטעם מחילה בטעות.

ועוד דוקא תפס קודם שחזר בו אבל אחר שחזר בו אין מועיל התפיסה. סמ"ע ס"ק י"א. והוסיף בביאורים ס"ק ג' דדוקא שהיה הקנין בכסף מהני תפיסה אבל אם היה בקנין סודר אפי' אם היה דבר שבא לעולם והקנה לו לאחר זמן לא קנה מטעם שחזר הסודר לבעליו ואפי' תפס לא מהני ורק אם היה קנין טוב ואין ריעותא רק מצד שלא בא לעולם בתפס מהני.

הגה: כתב שטר ומסרו בידו פ הוי כתפס.

הגה: אם חנטו הפירות מקרי באו לעולם.

ד. ה. מכר את האילן עצמו לפירותיו או הפרה והשפחה לעובריהם קנה מיד ז, ואין אחד מהם יכול לחזור בו.

הגה: י"א אם אומר שיקנה כשהדבר יהיה בעולם קנה אף שעכשיו אינו בעולם, וי"ח ק.

הגה: אף שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם מ"מ יכול לשעבדו ר, וי"ח.

הגה: אדם עצמו יכול להתחייב ש על דבר שלא בא לעולם.

הגה: המקנה לחבירו דבר שבא לעולם עם דבר שלא בא לעולם י"א דהוי כמו

פ. היינו אחר שבא הדבר לעולם, אז הוי מסירת השטר כתפיסת החפץ. ומטעם זה מחשיבים השטר להילך בסי' פ"ז סעיף א' בהרמ"א. סמ"ע ס"ק י"ג. אבל הט"ז כתב דאפי' מסר לו השטר בשעת המכירה קודם שיבוא החפץ לעולם, והשטר עדיין בידו בעת שבא לעולם ג"כ מהני.

ועיין בביאורים ס"ק ד' מש"כ לחלק גם לדברי הט"ז. ואם נתן לו המוכר משכון אחר שבא לעולם שיתן לו החפץ, הוי כמו תפס וחייב ליתן לו כ"כ הריב"ש סי' של"ה והרא"ש והביאם הסמ"ע בסי' ר"ז ס"ק ל"ב, אבל לדעת בעל התרומות בעינן שתפס דוקא החפץ עצמו ולא מסר משכון עליו.

צ. מב"ב קמ"ז ושם במתנה וה"ה למכר, כ"כ הרמב"ם שם בפכ"ג הלכה א'. ואפי' שלא יצאו הפירות עדיין, מכיון שהקנין חל על האילן שהוא בעין, ממילא חל גם על הפירות שיצאו ממנו. סמ"ע י"ד.

ק. וכתב הט"ז דהעיקר כיש חולקים שלא קנה.

ר. והיש חולקין ס"ל דיכול לחזור לפני שבא לעולם, אבל כשבא לעולם אינו יכול לחזור, והביא הנ"י ראייה מפ' מי שמת קנ"ז ע"ב בלוח ולוח ואח"כ קנה יחלוקו ע"ש. ואף החולקים מודים שיכול לשעבד בלשון דאקני, ורק שחולקין אם חזר משעבדו קודם שקנה. ואם קנה ומכר אח"כ ס"ל ליש חולקין דמהני חזקה. והעיקר כדעה הראשונה דאינו יכול לחזור משיעבוד דאקני אף קודם שקנה. סמ"ע ס"ק י"ז וש"ך ס"ק ח'.

ש. כתב בפעמוני זהב שאין לטעות בלשון זה ולומר דהואיל ומצד החיוב נגעו בה ולא בקנין, א"כ נוכל לומר דדוקא המוכר שנתחייב הוא אינו יכול לחזור, אבל הלוקח יכול לחזור בו שהרי לא היה קנין בדבר, דזה אינו, שהרי כל הקנינים במוכר קרקע ומטלטלין כך הם כיון שקנו מיד המוכר ברצון הלוקח, נקנה הדבר ללוקח ואין אחד מהם יכול לחזור, ולשון חיוב אינו נופל משאר קנינים, ולא מצאנו בשום מקום שימכור המוכר ולא יקנה הלוקח או ההיפך, הרי שבחיוב שנתחייב המוכר גם הלוקח אינו יכול לחזור בו ע"ש.

קנה את וחמור^ה שיתבאר בסוף סי' ר"י.

הגה: נשבע לקיים המקח אף שלא בא לעולם, צריך לקיים שבועתו^א, מיהו אינו נקנה בקנין ולכן לא יכולים לכופו לקיים שבועתו ונפ"מ אם מת או נשאל על שבועתו.

הגה: כשם שאין אדם יכול להקנות דבר שלא בא לעולם כך אינו יכול למחול^ב דבר שלא בא לעולם.

עין משפט ג. אה"ע סימן מד סעיף יא

יא מי שחציו עבד וחציו בן חורין שקידש ישראלית, הרי זו ספק מקודשת.

עין משפט ד.ה. אה"ע סימן לא סעיף ה

ח י. אמר לה התקדשי לי לחציי, הרי זו מקודשת, והוי כאילו אמר לה את תהיי אשתי ועוד אחרת. אבל חצייך מקודשת לי, אינה מקודשת^ג. דאין אשה אחת ראויה לשניים, וה"ה אם אמר לה הרי את מקודשת לי ולפלוני, שאינה מקודשת.

עין משפט ו.ז. יו"ד סימן רפז סעיף פב

כב. עד. שפחה שחציה בת חורין אין כופין את רבה לשחררה שאינה מצווה על פריה ורביה, ונשארת כמות שהיא ועובדת את עצמה יום אחד ואת רבה יום אחד.

ת. עיין בסי' ר"ג בנתיבות בחידושים ס"ק כ"ג.

א. ואין יורדין לנכסיו רק שכופין אותו בשמתא לקיים שבועתו ט"ז, ואם מת המקבל, חייב ג"כ לקיים שבועתו, פ"ת סי' ר"ז ס"ק כ'.

ובפעמוני זהב הביא דאם חזר והקנה החפץ לאדם אחר לאחר שבועתו לראשון זכה השני, ואינו חייב להחזירו לראשון בשביל קיום שבועתו.

ב. כגון שמחל לו מה שיתחייב נגדו, ואח"כ חייב עצמו חבירו נגדו, לא מהני המחילה שקדמה להחוב, ועיין בנתיבות בחידושים ס"ק כ"ח.

ג. אפי' חזר לאחר שעה ואמר גם חצייך השני, לאו כלום הוא ואפי' ספק אינו, דלאחר שעה בטלו הראשונים, כ"כ הח"מ.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

אם הכה אדם על ידה וצמתה וסופה לחזור, אם הכה ביום שעובדת את רבה הנזק לרבה, ואם זה ביום שעובדת את עצמה הנזק לעצמה, אבל אם נקטעה ידה וכן כל נזק שאין סופו לחזור חולקין הנזק היא והאדון. אחר המיתה נותן חצי קנס לאדון^ז, ופטור מחצי הכופר.

עין משפט זז. אה"ע סימן מד פעיף יב

יב המקדש מי שחציה שפחה וחציה בת חורין, צריכה גט. ואם עד שלא נתן לה גט, נשתחררה, ואחר כך קידשה אחר, מקודשת לשניהם, וצריכה גט משניהם, או מגרש ראשון ונושא שני. ואם מתו אחיו של אחד, חולץ, ואחיו של שני או חולץ או מייבם.

עין משפט יז. אה"ע סימן קעד פעיף ז

ז. מי שחציה שפחה וחציה בת חורין שנתקדשה לראובן, ונשתחררה, וקדשה שמעון אחיו, ומתו שניהם, ונפלה לפני לוי אחיהם, מתייבמת לו, שאינה אשת שני מתים, שאם קדושי ראובן קדושין אין קדושי שמעון כלום; ואם קדושי שמעון קדושין, אין קדושי ראובן כלום.

דף מג:

עין משפט א. אה"ע סימן מד פעיף יב

עיינ לעיל עין משפט ח

עין משפט ג. ד.ו. יו"ד סימן רסז פעיף פ

פ. צו. המוכר את עבדו לעכו"ם או לגר תושב יצא לחירות^ה, שאם ברח מהעכו"ם אין רבו יכול להשתעבד בו, ואם לא ברח קונסין את רבו

ד. דאינה עומדת בעמוד והוצא קאי כמו עבד, שהרי אין כופין רבה, ופטור מחצי הכופר שעליו ליתן בשביל צד בת חורין מכיון שאין לה יורשים. ש"ך ס"ק ע"ח.

ה. ממשנה בגיטין שם מ"ג ע"ב.

לפדותו עד פי עשר מדמיו^ו ולכתוב לו גט שחרור כדי להתירו בבת חורין.

קנס זה אין גובין אותו ולא דנין בו אלא בבי"ד מומחין^ז, ואם מת המוכר אין קונסין היורשים להחזיר העבד המשוחרר.

הגה: לזה עליו מעות לזמן שאם לא יפרענו לזמן פלוני יהיה העבד של הבעל חוב, אם מסרו ליד עכו"ם^ח ככטחון, יוצא לחירות מיד, ואם לא מסרו מיד כשיגיע הזמן ולא פרע לו יוצא לחירות. אבל אם גבה אותו העכו"ם בחובו או קם עליו אנס ופדה עצמו בעבדו, בזה לא יצא לחירות^ט.

הגה: מכרו לצדוקי^י או למומר הרי זה ספק אם יוצא בזה לחירות, ואזלינן לקולא דאיסורא דרבנן הוא^כ ולא יצא לחירות.

- ו. לפי שהפקיעו במכירתו לעכו"ם ממצוות. ט"ז.
- ז. והרא"ש תמה ע"ז דאין זה ענין לקנסות שחייבה תורה וכל קנס שתיקנו חכמים גובין אותו בבבל. ש"ך ס"ק ק"א.
- ח. ודעת רש"י והטור דה"ה אם לא הכניסו לרשות העכו"ם רק לזה עליו על תנאי שאם לא יפרע לו לזמן פלוני ימשכנו לעבד, ועבר הזמן ולא פרעו אע"פ שלא משכן אותו עדיין והוא עדיין ברשותו קונסין אותו ומשחררו מיד. ש"ך ס"ק ק"ב.
- ט. דלא שייך כאן לקנסו כיון שעשה מתוך אונס. ש"ך ס"ק ק"ג.
- י. וה"ה לכותי לפני שגזרו עליהם שהם כגויים גמורים. ועיין בש"ך ס"ק ק"ו.
- כ. היינו כל הגזירה היא משום קנס מדרבנן ואזלינן לקולא ולא קונסים אותו ולא יצא לחירות. ש"ך ס"ק ק"ז.